

Monika Górska

Szkoła wychowuje razem z rodzicami, nie obok rodziców

Głównym celem działalności dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Anny Karłowicz w Pułtusku jest wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży we wszystkich aspektach funkcjonowania społecznego z uwzględnieniem indywidualnego tempa rozwoju oraz potrzeb i możliwości każdego ucznia. W osiągnięciu tego zamierzenia nieocenioną rolę odgrywają rodzice będący jednym z głównych partnerów szkoły.

Dom rodzinny i szkoła stanowią dwa najważniejsze środowiska wychowawcze dziecka, wywierające decydujący wpływ na jego rozwój. Dlatego warto, aby rodzice i nauczyciele byli sprzymierzeńcami, a ich wzajemne relacje miały partnerski charakter. Partnerstwo pojawia się tam, gdzie współpraca oparta jest na obustronnym zaufaniu, szacunku, czytelnej komunikacji i wspólnej motywacji do działania. W odniesieniu do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, która utrudnia im pełne uczestnictwo w życiu społecznym i powoduje postrzeganie świata przez pryzmat własnej dysfunkcji, istnieje konieczność ciągłego, wzajemnego uzupełniania się opiekunów dziecka w celu przewyższania istniejących ograniczeń. Należy więc dążyć do wspólnej organizacji procesu kształcenia, wychowania i opieki w szkole oraz w domu rodzinnym poprzez ujednoczenie i podwojenie sposobu oddziaływań, wyrównywanie sprzecznych niejednokrotnie wymagań w sferze rozwoju społecznego, moralnego i estetycznego, a więc na obszarach wpływających na kształtowanie u dzieci i młodzieży określonych umiejętności, nawyków, wartości oraz zasad i norm postępowania.

W jaki sposób organizować współpracę z rodzicami?

Mając powyższe na uwadze, należy dążyć do integrowania wokół wspólnych działań szero-

kiej rzeszy osób zainteresowanych współpracą i prowadzić ją w szerokim zakresie. Współpraca SOSW im. A. Karłowicz z rodzicami uczniów i wychowanków placówki obejmuje zatem szereg metod i form współdziałania na następujących obszarach:

I. Wymiana informacji

1. Zaznajamianie rodziców z zadaniami i zamierzeniami dydaktyczno-wychowawczymi szkoły (zebrania ogólne) i klasy (zebrania klasowe).
2. Informacje dotyczące spraw bieżących – komunikaty (gazetka w gablocie „Kącik dla rodziców”, gazetka szkolna).
3. Informacje o wynikach w nauce i zachowaniu uczniów (ustne, pisemne w dzienniczkach).
4. Sprawozdanie z realizacji planu pracy szkoły (działalność dydaktyczna, wychowawcza, opiekuńcza).
5. Opiniowanie pracy szkoły, przekazywanie własnych oczekiwań (ankiety dla rodziców, spotkania rodziców z nauczycielami).
6. Zaznajamianie rodziców z przepisami prawa oświatowego, zarządzeniami władz (zebrania, gabloty dla rodziców).

II. Wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny i szkoły

1. Współdziałanie rodziców w tworzeniu, wdrażaniu i modyfikacji Programu Wychowawczego Ośrodka oraz Szkolnego Programu Profilaktyki.
2. Rozwiązywanie uczniowskich problemów (rozmowy grupowe i indywidualne z wychowawcą, nauczycielami przedmiotów, dyrektorem, pielęgniarką).
3. Profilaktyka uzależnień – praca zespołu składającego się z rodziców, nauczycieli, pielęgniarki i dyrektora.
4. Udostępnianie rodzicom księgozbioru bibliotecznego związanego szczególnie ze specyfiką procesu nauczania i wychowania.
5. Szeroko pojęta pedagogizacja rodziców.

III. Integrowanie społeczności szkolnej

1. Organizowanie wspólnych imprez ogólnoszkolnych i klasowych.
2. Pomoc rodziców podczas organizacji wycieczek, biwaków, imprez klasowych i szkolnych.
3. Organizowanie zjazdów absolwentów.
4. Udział rodziców w uroczystościach szkolnych, olimpiadach i konkursach.

IV. Pomoc placówce w organizacji warunków pracy

1. Gromadzenie i dystrybucja środków z dobrowolnych składek rodziców.
2. Wykonywanie przez rodziców prac gospodarczo-porządkowych na rzecz szkoły.

Czy istnieje recepta na udaną współpracę nauczycieli z domem rodzinnym?

Bogata gama proponowanych sposobów współdziałania ośrodka ze środowiskiem rodzinnym powoduje, iż współpraca ta staje się łatwa dla wszystkich zainteresowanych wzrostem udziału rodziców w tworzeniu szkolnej rzeczywistości, w decydowaniu o istotnych sprawach szkoły z uwagi na szeroko rozumiane dobro dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością.

Należy zaznaczyć jednak, że niekiedy owa współpraca okazuje się być sprawą trudną i delikatną ze względu na czynniki różnicujące środowisko rodzinne podopiecznych ośrodka, takie jak: pochodzenie społeczne rodziców, poziom ich wykształcenia i życia kulturalnego, w tym poziom kultury pedagogicznej, sytuacja materialno-bytowa, a także różna perspektywa postrzegania interesów dziecka. Na pewno warto się zastanowić, co należy uczynić, aby poprawić jakość współpracy, jak poszukać na nią skutecznej recepty.

Pomyślność współdziałania w dużej mierze zależy od rozpoznania, z jakimi typami rodziców szkoła ma do czynienia, a to pozwoli na wytyczenie właściwego kierunku podejmowanej aktywności. Niejednokrotnie kadra pedagogiczna ośrodka musi prowadzić długotrwałe starania, aby ugruntować w rodzicach przekonanie, że są potrzebnymi i użytecznymi współgospodarzami tej placówki. W dużej liczbie przypadków procentuje to nawiązaniem mocniejszej nici porozumienia obu środowisk wychowawczych. W przypadku rodziców „wszystkowiedzących” oraz „uskarżających się” (narzekających, próbujących narzucać nauczycielowi swój sposób myślenia i działania) sprawdzoną metodą jest uważne wysłuchanie,

a następnie włączenie tych rodziców w realizację określonych zadań. Własna aktywność rodzica pozwoli mu na zmianę tego, co według niego jest błędne. Proponując własne rozwiązania, rodzic czuje się bardziej współodpowiedzialny za rozwój umiejętności własnego dziecka, jednocześnie bezpośrednio przekonuje się o towarzyszących temu trudnościach. W stosunku do rodziców „nieśmiałych” i „unikających” (nieformułujących własnych oczekiwań, nieprzejawiających żadnych inicjatyw lub wręcz wyrażających wobec nich opór i podających w wątpliwość sens wszelkich działań) stosowanym zabiegiem jest ich ośmielenie, zachęcenie do wykonania konkretnego zadania, aby mogli w krótkim czasie zobaczyć wyraźny efekt i mieć poczucie sprawstwa.

Należy z całą stanowczością podkreślić, że oligofrenopedagodzy stanowiący kadre pedagogiczną ośrodka, bez względu na okoliczności w kontaktach z rodzicami okazują im przyjazne nastawienie – cierpliwość, takt, troskę, zrozumienie oraz gotowość do niesienia pomocy. W przypadku niewystarczającego, zdaniem nauczycieli, udziału rodzica w życiu dziecka, niepoczucia się do obowiązku pomocy szkole, nauczyciele nie pozwalają sobie na krytykę rodziców, wysuwanie wobec nich pretensji, lecz nie dając za wygraną, poszukują przyczyn tego stanu rzeczy i próbują zmienić tę niekorzystną sytuację.

Z doświadczeń ośrodka ze współpracy ze środowiskiem rodzinnym uczniów wynika, iż każdy nauczyciel pragnący osiągnąć sukces na tym polu powinien postępować według następujących zasad:

- nie powinien kurczowo trzymać się utartych schematów,
- nie może uważać, że zawsze ma rację i wszystko wie lepiej,
- musi uważnie i z empatią słuchać, patrzeć i wciąż poszukiwać,
- powinien być szczerzy, komunikatywny i otwarty na zmiany oraz ciekawe propozycje,
- musi zawsze być gotowy, by pomóc rodzicom rozwiązać problem,
- krytykę ze strony rodziców powinien przyjmować spokojnie i konstruktywnie ją analizować.

Dlaczego warto aktywnie współpracować z rodzicami naszych uczniów i wychowanków?

Poprawnie realizowana współpraca szkoły z rodzicami przynosi dobre rezultaty każdej ze stron.

Korzyści dla ucznia:

- świadomość obustronnego zainteresowania jego nauką, wychowaniem i związanymi z tym problemami,
- możliwość bieżącego rozwiązywania trudności,
- przekonanie o mądrości dorosłych,
- przekonanie o trosce i odpowiedzialności dorosłych za jego los.

Korzyści dla rodzica:

- bliższe poznanie instytucji kształtującej jego dziecko,
- bliższe poznanie nauczycieli i wychowawców jako osób bezpośrednio wpływających na rozwój dziecka,
- poznanie zespołu klasowego, bezpośrednio uczestnictwo w jego życiu,
- pokonanie i odrzucenie stereotypowych przekonań i lęków,
- możliwość wpływania na pracę szkoły, klasy, nauczycieli.

Korzyści dla nauczyciela:

- pełniejsze poznanie ucznia, jego rodziców, domu rodzinnego i panujących w nim zwyczajów,
- zwiększenie przestrzeni oddziaływań wychowawczych,
- integracja zespołu klasowego,
- pełniejsza realizacja zadań dydaktycznych i wychowawczych oraz ułatwienie egzekwowanie przyjętych zasad,

- akceptacja, zrozumienie i aktywność uczniów oraz rodziców.

Warto więc jeszcze raz podkreślić, jak ważnym zadaniem dla wychowawców-pedagogów jest uświadomienie rodzicom wagi współpracy z placówką szkolną jako instytucją dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczą oraz zaangażowanie ich do wspólnego działania na rzecz wspomaganie rozwoju młodego pokolenia. Kadra pedagogiczna ośrodka, aby sprostać temu ważnemu zadaniu, nieustannie podejmuje wszelkie starania (modyfikuje dotychczasowe i wprowadza nowe rozwiązania), aby wychodzić naprzeciw potrzebom rodzin i na szeroką skalę włączać je w nurt działalności placówki. Odbывается to oczywiście stosownie do ich zdiagnozowanych oczekiwań, predyspozycji i możliwości, co cieszy się uznaniem środowisk społecznych zainteresowanych tym procesem. Wieloaspektowa oferta współpracy SOSW z rodzicami, ich rosnące zaangażowanie w życie placówki dowodzi, iż mają oni rzeczywisty wpływ na to, w jaki sposób i z jakimi efektami odbywa się zarówno kształcenie, jak i wychowanie ich dzieci. Przynosi to wymierny pożytek, jeżeli chodzi o poprawę jakości funkcjonowania podopiecznych ośrodka zarówno w chwili obecnej, jak i w przyszłym dorosłym życiu.

Autorka jest nauczycielem w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Anny Karłowicz w Pułtusku

Każdy młody człowiek wcześniej czy później dokonuje zdumiewającego odkrycia, że także rodzice mają niekiedy rację.

André Malraux